

5. fundur stjórnar Stjórnstöðvar ferðamála (SF)

Haldinn þriðjudaginn 21. júní 2016 kl. 11:00-12:30

Fundarstaður: Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, Skúlagötu 4

Viðstaddir:

Stjórnarmenn: Ragnheiður Elín Árnadóttir, iðnaðar- og viðskiptaráðherra, formaður, Sigrún Magnúsdóttir umhverfis- og auðlindaráðherra, Halldór Halldórsson, formaður Sambands íslenskra sveitarfélaga (vék af fundi kl. 12:00), Grímur Sæmundsen, formaður Samtaka ferðaþjónustunnar, Þórir Garðarsson, varaformaður Samtaka ferðaþjónustunnar, Björgólfur Jóhannsson, formaður Samtaka atvinnulífsins (vék af fundi kl. 12:00) og Sigrún Blöndal, formaður SSA.

Aðrir:

Hörður Þórhallsson, framkvæmdastjóri SF, Jón Geir Pétursson (UAR) (vék af fundi kl. 12:15), Ingvar Pétur Guðbjörnsson (ANR), Eva Magnúsdóttir (ANR), María Reynisdóttir (ANR) og Sigrún Brynja Einarsdóttir (ANR) sem ritaði fundargerð.

Dagskrá:

1. Fundargerð síðasta fundar.

Lögð fram og samþykkt með athugasemdum um eina villu sem verður leiðrétt. Rætt um tíma fyrir næsta stjórnarfund sem stefnt er að því að halda á tímabilinu 11. – 20. júlí ásamt fráfarandi og nýjum framkvæmdastjóra Stjórnstöðvar ferðamála.

2. Verkefnastaða Stjórnstöðvar ferðamála.

Upplýst var að fundinum væri aðallega ætlað að vera til kynningar á því hvernig verkefni stæðu hjá Stjórnstöð ferðamála en ítarlegri umræður myndu fara fram síðar. Framkvæmdastjóri fór síðan yfir verkefnastöðuna en nefndi í upphafi yfirlitsmynd frá síðasta stjórnarfundinum varðandi verkefni sem tengdust fjárlagagerð fyrir árið 2017, s.s. samgöngumál, salernisaðstöðu, uppbyggingu áfangastaða, svæðisáætlanir (DMP) og mælingar og rannsóknir. Hann ítrekaði að þarna væri um að ræða kostnaðarmat byggt á þörfum og óskum aðila en ekki sérstakar tillögur frá Stjórnstöðinni. Þetta væru vísbendingar um fjárþörf sem gætu gagnast í umræðunni innan stjórnarinnar en yrði ekki birt opinberlega.

Salernismál ferðamanna. Verkræðistofan EFLA er búin að greina ástandið og þarfirnar í tveimur áfangaskýrslum, sem og meta kostnað við þá ferðamannastaði sem settir væru í forgang. Þessir staðir þar sem brýnast er talið að leysa úr salernismálum eru ekki eingöngu í eigu eða umsjón ríkisins, sumir eru á vegum einkaaðila og þeir aðilar þyrftu að leysa sín mál sjálfir. Fram kom að EFLA þekki vel til þessara mála, m.a. vegna vinnu sinnar við uppbyggingu á salernisaðstöðu fyrir Vatnajökulsþjóðgarð. Rætt var um að engir staðir á hálendinu séu í greiningunni og Stjórnstöðin mun taka á því. Fram kom að kostnaður við

uppbyggingu salernisaðstöðu á þeim 16 ferðamannastöðum sem forgangsstöðunin tekur til hlaupi á 1,4 upp í 2,1 milljarð. Ekki megi gleyma því að nú þegar sé fjöldi salerna til staðar á stöðum sem séu ágætlega settir og þörfin væri byggð á þeirri reynslu. Fram kom að einhverjir af þessum stöðum séu komnir í útboðsfarveg. Í umræðum kom fram að jafnframt þurfi að huga að öðrum stöðum en það hefði þá í för með sér að kostnaður hækkaði. Skoða mætti uppsetningu á einföldum lausnum, jafnvel í samstarfi við einkaaðila sem gætu verið tilbúnir að fjármagna uppsetningu salerna á ýmsum stöðum gegn því að reka síðan staðina gegn gjaldi. Í þessu samhengi var einnig rætt um nýtingu áningarstaða Vegagerðarinnar sem áður hefur komið til umræðu. Jafnframt þyrfti að hafa hugfast að ekki væri æskilegt að setja salerni alls staðar. Loks kom fram að þriðja áfangaskýrsla frá EFLU væri væntanleg sem myndi taka á rekstrarformi salernanna.

Þarfir ferðaþjónustu í samgöngumálum. Verkefnið væri unnið í samstarfi við Samtök ferðaþjónustunnar á þann hátt að hagsmunasamtök ferðaþjónustunnar hefðu verið beðin um hugmyndir og óskir um samgöngubætur. Markaðsstofurnar hefðu einnig verið fengnar til samráðs. Tillögurnar eru þrjúþættar og varða vegabætur, vetrarþjónustu og bætt öryggi á vegum. Kostnaðarmat liggur fyrir varðandi tvær síðasttöldu tillögurnar. Næsta skref væri að fá Vegagerðina til að meta kostnaðinn við vegabætur áður en lengra er haldið. Til þess þarf að fá samþykki IRR og til lengri tíma litið þurfa þessi atriði að fara fyrir samgönguráð og inn á samgönguáætlun. Til að svo geti orðið er nauðsynlegt að halda sjónarmiðum ferðaþjónustunnar á lofti. Eins þarf að leysa hverjir eiga að sjá um hálendisvegina því þegar mörg sveitarfélög hafa aðkomu að svæði er ekki alltaf ljóst á hvers hendi ábyrgðin lendir.

Greining á umsóknum hjá Framkvæmdasjóði ferðamannastaða. Greiningin gefur mjög grófar vísbindingar um fjárförf aðila sem er tæpir 1,8 milljarðar kr. óskipt milli stjórnvalda og einkaaðila. Verkefninu er lokið og í því er engin afstaða tekin heldur er það fyrst og fremst útkoman sem skiptir máli. Ákveðið var að einblína á grunnatriði, þ.e. salernismál, bílastæði, náttúruvernd og öryggismál. Einnig er metið út frá umsóknum hvort líkur séu á framhaldsverkefnum og þá metið hversu mikið fé þarf til að ljúka slíkum verkefnum. Jafnframt var rætt um ráðningu verkefnastjóra í UAR sem mun vinna að landsáætlun um uppbyggingu innviða til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum og staðfest að verkefnisstjórn hefur þegar verið skipuð til. Gagnasöfnun þess hóps mun væntanlega gefa mun fyllri mynd af stöðunni og á að liggja fyrir með haustinu.

Svæðisáætlanir í ferðaþjónustu (e. Destination Management Plan). Valferli erlendra ráðgjafa er á lokametrunum og tveir aðilar standa eftir. Fyrirhugað er að viðkomandi komi hingað til lands og þjálfari fagaðila sem síðan munu hjálpa svæðunum í framtíðinni við uppbyggingu og þróun ferðaþjónustu. Einnig mun viðkomandi ráðgjafi fara vítt og breitt um landið og halda kynningu fyrir nærsamfélagið auk þess að vinna til hlítar eitt verkefni fyrir valið svæði sem á eftir að velja en ljóst er að mikill áhugi er til staðar. Gert er ráð fyrir að vinnan hefjist í ágúst

og verði að mestu lokið í lok janúar 2017. Þá geta önnur svæði fylgt í kjölfarið. Mikilvægt er að samræmi verði á milli landshluta í þessari vinnu.

Hugmyndir um úrbætur í stjórnkerfi ferðamála. Skilgreint sem eitt af verkefnum Stjórnstöðvarinnar samkvæmt *Vegvísi í ferðaþjónustu*. Í vinnunni þar hafa menn rekist á ýmislegt sem betur mætti fara og einnig skoðað stjórnskipulag nokkurra samanburðarlanda á grundvelli skýrslu OECD, þ.e. Noregs, Finnlands og Nýja-Sjálands. Rætt um mikilvægi þess að menn komi sér saman um stóru myndina sem er grunnur að nýju stjórnskipulagi hér á landi. Meðal helstu *áskorana* í núverandi stjórnkerfi, sem endurspeglast líka í *Vegvísi*, er t.d. skortur á vettvangi til að móta og fylgja eftir innleiðingu heildstæðrar stefnu. Í þessu sambandi hefur verið litið til Noregs þar sem þetta kallast „cooperation of ministries“ og annars staðar „whole of government“. Rætt að í þessu felist að gera hugsunina á bak við Stjórnstöðina varanlega án þess að búa til mikið bákn. Nauðsynlegt sé að allir komi að borðinu við stefnumótun. Einnig var rætt um vandkvæði sem fylgja því að markaðsstarfi í ferðamálum sé skipt á milli tveggja stofnana, þ.e. Ferðamálastofu og Íslandsstofu. Þetta væri nauðsynlegt að endurskoða. Jafnframt var rætt um það að lítið fé hefði runnið til markaðssetningar innanlands, en það væri lykilatriði að halda heimamönnum upplýstum um ferðaþjónustuna og mikilvægi hennar. Fram kom að lög um skipan ferðamála væru í endurskoðun, m.a. á grundvelli vinnunnar sem hefði verið unnin við gerð *Vegvísis* og af Stjórnstöðinni. Einnig var rætt um hlutverk Ferðamálaráðs og möguleikann á því að auka heimildir þess þannig að það gæti orðið sá vettvangur til mótnar og eftirfylgni heildstæðrar ferðamálastefnu sem skort hefur.

Áreiðanleg gögn í ferðaþjónustu. Fram kom að mælingar og rannsóknir fara víða fram en eru illa nýttar og það skortir á yfirumsjón. Rætt var stuttlega um möguleikann á því að Rannsóknarmiðstöð ferðamála sem nú tilheyrir háskólasamfélaginu yrði gerð að ráðgefandi stofnun fyrir ANR á svipaðan hátt og Hafrannsóknastofnunin.

Gjaldtökuleiðir í ferðaþjónustu. Umræðum um þetta atriði var frestað til næsta fundar.

3. Hæfni og gæði í ferðaþjónustu.

Til fundarins kom Guðfinna S. Bjarnadóttir verkefnastjóri verkefnahóps sem settur var á fót á vegum Stjórnstöðvarinnar og kynnti stuttlega úttekt hans á hæfni og gæðum í ferðaþjónustu. Helstu niðurstöður hópsins voru þær að eftirspurn og framboð tala ekki saman, vissulega er fræðsla í boði en ekki sú fræðsla sem fyrirtækin kalla eftir. Samkvæmt könnun Ferðamálastofu frá árinu 2014 þykir 41% erlendra ferðamanna þurfa að bæta gæði í íslenskri ferðaþjónustu. Fyrirtæki í ferðaþjónustu eru mörg hver bæði ung og smá en hafa í vinnu 11% starfsmanna á íslenskum vinnumarkaði eða 22 þúsund manns. Þetta fólk er að mestu ómenntað þrátt fyrir að margir stundi nám í ferðaþjónustu við háskóla en greinin kallar hins vegar eftir starfsmámi sem hægt er að stunda á vinnustað samkvæmt skoðun og kortlagningu verkefnahópsins. Hæfir stjórnendur væru síðan jafnmikilvægir og hæft starfsfólk. Kynntar voru þrjár tillögur

verkefnahópsins um hvernig ná mætti meiri arðsemi í greininni og við gerð þeirra var m.a. horft til Skotlands og Kanada þar sem mikill árangur hefur náðst við þróun starfsnáms í ferðapjónstu. Tillögurnar eru eftirfarandi:

- a. *Umgjörð*: Stofnað verði Þekkingarsetur ferðapjónustunnar, leitt af Fræðslumiðstöð atvinnulífsins, til að koma á fót fræðsluneti um allt land og tryggja að fræðsla í greininni verði í takt við þarfir.
- b. *Starfsnám*: Leiðtogafræðslu verði forgangsraðað, settar verði upp rafrænar námslotur (e. modern apprenticeship) fyrir starfsfólk í ferðapjónustu og raunfærnimat þróað.
- c. *Samspil hæfni og arðsemi*: Leiðir af sér aukna framleiðni og arðsemi í greininni.

Rætt var um hvernig tillögur verkefnahópsins gætu rúmast innan menntakerfisins og ítrekað að heppilegt væri að gera þetta núna þegar námsmatið í grunnskólunum væri að breytast. Fram kom að búið væri að kynna tillögurnar fyrir menntamálaráðherra sem hefði tekið þeim vel. Tillaga verkefnishópsins væri að fjárfesta í námsleiðum sem búið væri að þróa og þrautprófa erlendis, grundvöllur að öllu saman væri rafrænt nám og nám þar sem leiðbeinandinn kæmi til nemendanna á starfsstöð. Sérstaklega var tekið fram að með þrepaskiptu námi væri tryggt að iðngreinar héldu áfram sínum sessi. Menntun starfsfólks í ferðapjónustu væri lykillinn að mikilli arðsemi í greininni og óráðlegt að bíða með að ráðast í þetta verkefni.

Ákveðið var að fá Guðfinnu aftur til næsta fundar til að kynna aðgerðaáætlun út frá niðurstöðum verkefnahópsins.

4. Önnur mál.

Iðnaðar- og viðskiptaráðherra þakkaði framkvæmdastjóra Stjórnstöðvar ferðamála fyrir gott samstarf og góða vinnu við að yta samhæfingu í ferðamálum úr vör.

Ítrekað að stefnt væri að næsta stjórnarfundum á tímabilinu 11. - 20. júlí ásamt fráfarandi og nýjum framkvæmdastjóra Stjórnstöðvarinnar.